

KOREAŃSKA KULTURA PICIA ALKOHOLU –
WERBALNE I NIEWERBALNE WZORCE ZACHOWAŃ
GRZECZNOŚCIOWYCH LANSOWANE
W POPULARNYCH SERIALACH KOREAŃSKICH

Wprowadzenie

Globalny wzrost zainteresowania kulturą koreańską na świecie określany mianem „koreańskiej fali” (한류 *hallyu* – wyraz Han (한) – pochodzi od słowa Hanguk, czyli Korea oraz llyu (류) – fala lub styl¹) i oznaczający rozprzestrzenianie się koreańskiej kultury popularnej za granicą objął w ostatnim czasie również kraj nad Wisłą. O rosnącej popularności *hallyu*, której elementy będą przenikać do popkultur innych państw, w tym także do Polski, pisał w artykule opublikowanym na stronie Polskiego Instytutu Spraw Międzynarodowych w 2020 r. Oskar Pietrewicz, prognozując jednocześnie zwiększenie przez Koreę Południową eksportu treści kulturalnych oraz związanych z nimi dóbr konsumpcyjnych i usług na rynek polski². Prognoza

DOI: 10.4467/23538724GS.25.009.21946

* ORCID: 0000-0001-7164-4485

¹ Por. M. Oleksiuk, *Koreańska fala, czyli wpływ i rozprzestrzenianie się kultury koreańskiej w krajach europejskich i amerykańskich*, „Gdańskie Studia Azji Wschodniej” 2021, nr 19, s. 209–218. Temat koreańskiej fali analizowali ponadto inni polscy badacze, m.in.: R. Husarski, *Marka „Korea”*. *Genезą południowokoreańskiego soft power*, „Ekrany. Film & Media” 2021, nr 3, s. 12–18; D. Siemińska, *Koreańska Fala jako główne narzędzie soft power Korei Południowej* [w:] *Jednostka wobec globalnego wymiaru stosunków międzynarodowych*, red. A. Kisztełińska-Węgrzyńska, M. Krauze, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2021, s. 109–121; P. Gardocka, *Rola nowych mediów a polscy fani koreańskich seriali jako przykład wspólnotowego wymiaru kultury popularnej. Analiza na przykładzie Facebooka* [w:] *Kultura w Polsce w XXI wieku. Konteksty społeczne, kulturowe i medialne*, red. E. Dąbrowska-Prokopowska, P. Goryń, M.F. Zaniewska, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2020, s. 245–255 czy M. Bajgier-Kowalska, M. Tracz i K. Wałach, *Rola hallyu w rozwoju turystyki kulturowej w Korei Południowej*, „Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego” 31(3), s. 17–31.

² Por. O. Pietrewicz, *Południowokoreańska kultura na fali*, „Biuletyn PISM”, 20.03.2020, nr 51 (1983), https://pism.pl/publikacje/Poludniowokoreanska_kultura_na_fali (dostęp: 22.10.2024).

okazała się trafna, ponieważ Korea Południowa z powodzeniem sprzedaje obecnie na polskim rynku produkty rodzimej popkultury. Polscy fani K-popu nie tylko bez trudu posłuchają najnowszych albumów ulubionych wykonawców, mogą też coraz częściej cieszyć się koncertami koreańskich zespołów K-popowych na żywo. Według danych fundacji MYSOSEO, zajmującej się promowaniem koreańskiej muzyki i kultury w Polsce, od 2014 r. koncertowało w naszym kraju łącznie już 150 artystów z Korei Południowej. A we wrześniu 2023 r. na stadionie PGE Narodowym w Warszawie odbył się pierwszy w Polsce festiwal K-popowy – KPOP NATION³. O wzroście zainteresowania kulturą i językiem koreańskim wśród młodych dorosłych w Polsce świadczą bez wątpienia także ich wybory w zakresie edukacji wyższej. Według opublikowanego 5 stycznia 2024 r. przez portal studia.pl rankingu najpopularniejszych kierunków studiów w 2024 r. w roku akademickim 2023/2024 koreanistyka z liczbą 30,1 kandydata na jedno miejsce należała do kierunków najbardziej obleganych⁴.

Dużą popularnością cieszą się wreszcie filmy oraz południowokoreańskie produkcje telewizyjne, w tym zarówno seriale, jak i programy rozrywkowe oferowane w coraz większej liczbie przez serwisy streamingowe. Przedstawione fakty wyjaśniają narastające zaciekawienie polskich badaczy kulturą koreańską. Dotychczasowe badania oparte na serialach dostępnych do oglądania w Polsce poświęcone były głównie kwestii ich rosnącej popularności⁵. Z pewnością brakuje natomiast opracowań związanych z językowymi i pozajęzykowymi zachowaniami Koreańczyków przedstawianymi w serialowych światach. Tymczasem seriale te stanowią jedno ze źródeł pozyskiwania przez polskich fanów Korei informacji na temat kultury i obyczajowości tego kraju. W niniejszym artykule wybór przedmiotu analizy ograniczyłam do zachowań grzecznościowych bohaterów seriali związanych z piciem alkoholu, które jest jednym z istotnych elementów kultury koreańskiej.

Celem niniejszego opracowania będzie poszukanie odpowiedzi na pytanie, jak wygląda odwzorowanie rodzimych wzorców kulturowych w zakresie picia alkoholu we współczesnych południowokoreańskich serialach. Jako materiał badawczy

³ Por. Mysoseo Fundacja, *Polska jest zamknięta na Koreę Południową?*, <https://www.youtube.com/watch?v=X1UvT0dKcHk> (dostęp: 22.10.2024).

⁴ Por. *Najpopularniejsze kierunki studiów w 2024 roku – ranking*, <https://studia.pl/najpopularniejsze-kierunki-studiow-ranking/> (dostęp: 18.10.2024).

⁵ Rosnącą popularność seriali koreańskich w Polsce i na świecie badała w swojej pracy magisterskiej przykładowo N. Pasińska, por. *Popularność seriali koreańskich (K-drama) po premierach filmu Parasite oraz serialu Squid Game w Polsce i na świecie*, Uniwersytet Warszawski, 2023, praca magisterska, <https://ruj.uj.edu.pl/entities/publication/0dbba360-bf89-4723-9714-9bc9f3665c6d> (dostęp: 20.09.2024). Rekordowa oglądalność serialu *Squid Game* była przedmiotem analizy A. Jankowiaka i M. Michalak, którzy potwierdzili znaczący wzrost zainteresowania serialami koreańskimi po premierze serialu w 2021 r.; por. A. Jankowiak, M. Michalak, *Dlaczego wszyscy gramy w czerwone światło – zielone światło? Analiza fenomenu serialu Squid Game*, „Panoptikum” 2022, nr 28 (35), s. 73–85.

posłużyły sceny zaczerpnięte z 5 seriali nakręconych w latach 2019–2024: *One Spring Night* (봄밤 *Bom-bam*⁶, dosł. „Wiosenna noc”, 2019), *Run On* (런 온 *Reon On* (fonetyczny zapis angielskiego tytułu), 2020), *Vincenzo* (빈센조 *Bin-sen-jo* (fonetyczny zapis imienia głównego bohatera), 2021), *Trzydzięści dziewięć* (서른, 아홉 *Seo-reun-a-hob*, 2022) oraz *Miłość po sąsiedzku* (엄마친구아들 *Eomma Chingu Adeul*, dosł. „Syn przyjaciółki mamy”, 2024) emitowanych w Polsce przez serwis streamingowy Netflix. Wszystkie tłumaczenia zwrotów grzecznościowych oraz kwestii dialogowych z języka koreańskiego, stanowiących materiał badawczy niniejszego artykułu, są tłumaczeniami własnymi.

Znaczenie seriali w XXI w.

Na łamach czasopisma „Kultura i Społeczeństwo” w 2011 r. Łukasz Sokołowski pisał: „seriale stały się nieodłącznym komponentem życia większości ludzi i są wszechobecnym, a zarazem zwyczajnym elementem praktyk społecznych współczesnych widzów”⁷. Osiem lat później Olga Tokarczuk ujęła rzecz następująco: „Pierwsze dwie dekady XXI wieku z pewnością należą do seriali. Ich wpływ na sposoby opowiadania (i przez to też rozumienia) świata jest rewolucyjny”⁸. W 2021 r. Ewelina Konieczna stwierdza z kolei, że seriale wręcz „kolonizują” świadomość odbiorców kultury medialnej w XXI w.⁹ W świetle przytoczonych wypowiedzi seriale wydają się w dzisiejszych czasach stale zyskiwać na znaczeniu. Telewizyjne produkcje w odcinkach nie są przy tym niczym nowym, tym bardziej warto więc spróbować zrozumieć powody ich rosnącego obecnie wpływu. Wiesław Godzic w monografii *Telewizja i jej gatunki po „Wielkim Bracie”* zdefiniował serial jako narracyjną formę telewizyjną, „która reprezentuje w sposób regularny epizody, zawierające symultanicznie rozgrywające się historie z udziałem stałej grupy bohaterów. Epizody łączą się na ogół związkiem przyczynowo-skutkowym i rozwijają się fabularnie. Odcinki serialu zwykle nie mają wyrazistego zakończenia, w ramach pojedynczego epizodu zawierają na samym końcu zaskakujący element zawieszenia uwagi”¹⁰. Na tę ostatnią właściwość serialowych opowieści zwraca uwagę Olga Tokarczuk, analizując serialową narrację. Noblistka pisze o hipnotyzującej i uzależniającej mocy *fabuły interrupta*, która (choć znana od dawna) powróciła, w jej opinii, właśnie w serialach „w wielkim stylu”,

⁶ W tekście zastosowano latynizację poprawioną Ministerstwa Kultury i Turystyki Korei Południowej, oficjalną w Korei Południowej od roku 2000.

⁷ Ł. Sokołowski, *Serial jako element praktyk społecznych*, „Kultura i Społeczeństwo” 2011, t. 55, nr 2–3, s. 187–208.

⁸ O. Tokarczuk, *Czyli narrator*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2020, s. 268.

⁹ E. Konieczna, *Seriale i ich odbiór jako odbicie zmian społeczno-kulturowych*, „Dyskursy Młodych Andragogów” 2021, nr 22, s. 85–97.

¹⁰ W. Godzic, *Telewizja i jej gatunki po „Wielkim Bracie”*, Universitas, Kraków 2004, s. 37–38.

również dlatego, że „serial wpisuje się w nowy, rozwlekły i nieuporządkowany rytm świata, w jego chaotyczną komunikację, jego niestalość i płynność”¹¹.

Należy nadmienić, że do tradycyjnych seriali w nowym millenium dołączyły serie emitowane za pośrednictwem platform streamingowych, nazywane inaczej neoserialami lub serialami nowej generacji¹². Wyróżnikami nowego rodzaju seriali są m.in. możliwość oglądania kolejnych odcinków bez konieczności robienia przerw, znana pod nazwą *binge-watching* (tłumaczona na język polski jako oglądanie kompulsywne, Agnieszka Karasińska określa ten sposób oglądania bardziej obrazowo mianem „serialowego obżarstwa”¹³), jak również możliwość wyboru odcinków i wielokrotnego powracania do nich¹⁴. Wspomniany uprzednio *binge-watching* w przypadku seriali koreańskich dostępnych w streamingu jest zjawiskiem powszechnym. Świadczą o tym komentarze na forach dyskusyjnych platform streamingowych, na których uczestnicy recenzują poszczególne produkcje, podkreślając często, że obejrzeli cały serial od razu, lub dając wyraz zniecierpliwieniu, ponieważ musieli zbyt długo czekać na kontynuację danej produkcji. Takiego sposobu oglądania seriali przez polskich widzów dowiodło również badanie sposobu recepcji seriali nowej generacji przez polskiego odbiorcę przeprowadzone przez A. Karasińską w 2015 r. Badanie, które objęło 217 osób w wieku 18–34 lat, wykazało, że niemal połowa respondentów to odbiorcy kompulsywni¹⁵. Miłośnicy seriali streamingowych przyznają się również do wielokrotnego powtarzania całej serii lub powracania do ulubionych odcinków i scen. Serwis Netflix monitoruje i wykorzystuje to zachowanie widzów w swoich rekomendacjach, oznaczając dany serial jako jeden z najchętniej oglądanych ponownie. Opisany powyżej nowy sposób oglądania seriali, obejmujący znaczne emocjonalne zaangażowanie odbiorcy oraz wielokrotne powracanie przez niego do wybranych serii lub ulubionych odcinków, sprawia, że poznawane przez widza w przypadku produkcji zagranicznych wzorce kulturowe danego kraju mogą zostać nie tylko przyswojone, ale i utrwalone.

Podstawowe zasady koreańskiej kultury picia

W literaturze naukowej w języku polskim kulturze picia alkoholu w Korei Południowej uwagę poświęciła m.in. Hyerim Pak, która przybliży historię spożywania

¹¹ O. Tokarczuk, *Człoty...*, s. 269.

¹² Por. A. Borowiecki, *Neoserial, serial premium czy post soap opera? W poszukiwaniu wyróżników dla seriali nowej generacji*, „Images” 2019, t. 25, nr 34, s. 163–171.

¹³ Por. A. Karasińska, *Pomiędzy ramówką a serialowym obżarstwem. Jak Polacy oglądają serie?*, „Zeszyty Prasoznawcze” 2016, t. 59, nr 1 (225), s. 51–63.

¹⁴ Por. J. Rawski, *Wprowadzenie. Miejsce i znaczenie seriali streamingowych we współczesnej kulturze medialnej*, „Studia Filmoznawcze” 2023, nr 44, s. 7–18.

¹⁵ Por. A. Karasińska, *Pomiędzy ramówką...*, s. 58.

alkoholu w Korei od jej początków do współczesności. Badaczka podkreśla istotne znaczenie alkoholu w społeczeństwie koreańskim – z jednej strony jako napoju odświętnego i rytualnego, z drugiej zaś jako elementu kultury pracy i życia codziennego. Związane jest ono z kulturowym kolektywizmem Koreańczyków obejmującym wszystkie grupy społeczne – zarówno środowiska pracownicze, jak i studenckie¹⁶. Jednakże, jak dodaje autorka, „Koreańczykom nieobce jest też zjawisko zwane 혼술 *bonsul* (skrót od określenia 혼자 마시는 술 *bonja masineun sul* ‘picie w samotności’), gdy alkohol jest traktowany jako antidotum na jednostkowe załamania i kryzysy”¹⁷.

Piotr Wierzchoń dedykuje z kolei fragment swojego artykułu grzecznościowym zachowaniom Koreańczyków związanym z piciem alkoholu, zwracając uwagę m.in. na to, że podczas spotkań towarzyskich nie należy samemu sobie nalewać napojów, natomiast napełnianie kieliszków zaczyna się od osób najstarszych. Obowiązek uzupełniania ich zawartości spoczywa przy tym zawsze na młodszych uczestnikach wydarzenia, którzy nalewają alkohol, przytrzymując butelkę oburącz. W obu dłoniach trzymają oni również własny kieliszek, jeśli napełnia go osoba starsza. Koreańska grzeczność wymaga ponadto błyskawicznego opróżnienia całej zawartości kieliszka, czemu nierzadko towarzyszy werbalna zachęta: *one shot!* Badacz podkreśla, że Koreańczycy, pijąc alkohol, odwracają też głowę, by nie pić naprzeciwko osoby starszej, ponieważ zachowanie takie może zostać uznane za zniewagę. Kobiety, wychylając kieliszek, oprócz odwrócenia głowy powinny w takiej sytuacji dodatkowo zasłonić ręką usta¹⁸.

O tradycjach picia alkoholu w kulturze koreańskiej wspomina w swojej publikacji również Izabela Janicka, która dodaje, że w Korei: „Pije się z inicjatywy osoby najstarszej lub na wyższym stanowisku, ta osoba też zawsze płaci za innych, ponieważ wedle zasad społecznych to ona jest odpowiedzialna za wszystkich, którzy są od niej nie tylko młodszy, ale i mniej doświadczony. Starszemu przysługuje prawo decydowania o wspólnocie”¹⁹. W związku z powyższym w myśl konfucjańskich tradycji nie wypada otwarcie odmówić picia alkoholu osobie starszej od siebie lub przełożonemu. Odmowa wiązałaby się w takim przypadku z ryzykiem utraty twarzy oraz wykluczenia z grupy, co w kolektywistycznym społeczeństwie koreańskim jest ogromnym problemem. Brak egalitaryzmu w koreańskich spotkaniach przy kieliszku uwidacznia się ponadto, w opinii badaczki, także i w tym, że po nalanu

¹⁶ Por. H. Pak, *Alkohol w życiu Koreańczyków* [w:] *Kultura koreańska od kuchni. Rytuały, etykieta i estetyka*, red. R. Huszcza, A. Wojakowska-Kurowska, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2023, s. 220–227, 231.

¹⁷ *Ibidem*, s. 231–232.

¹⁸ P. Wierzchoń, *Koreańczyk grzeczny jest* [w:] *Grzeczność na krańcach świata*, red. M. Marcjanik, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2007, s. 114–115.

¹⁹ I. Janicka, *Komunikacja niewerbalna Koreańczyków na tle tradycji kulturowej. Perspektywa glottodydaktyczna*, „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza” 2009, nr 15, s. 18–19.

alkoholu innej osobie należy poczekać, aż gest ten zostanie odwzajemniony. Osoba, której kieliszek napelniono, w przypadku, gdy zrobił to ktoś starszy, powinna zaś obowiązkowo unieść go, używając obu dłoni, i lekko się uklonąć. Symbolicznie wyraża się tym gestem oddawanie czci braciom, w szczególności starszym²⁰.

Ponieważ przeciętny polski fan seriali koreańskich niekoniecznie sięgnie po literaturę naukową, gdyby zainteresowały go związane z piciem alkoholu obyczaje w Korei Południowej, chciałabym zwrócić uwagę na inne źródło informacji, jakim są przykładowo wideoblogi dostępne w języku polskim. Wideoblogerka Mijin Mok, znana jako „Koreanka”, specjalnie dla Polaków podaje w swoim filmiku kilka następujących wskazówek: Kieliszek osoby starszej napelnia osoba młodsza, przytrzymując butelkę oburącz. Starsza osoba, nalewając alkohol osobie młodszej, używa jednej ręki. Kieliszek podczas napelniania trzymany jest przez osobę młodszą w obu dłoniach (można ewentualnie podtrzymywać rękę trzymającą kieliszek drugą dłonią pod łokciem lub położyć drugą dłoń na piersi), osoba starsza trzyma swój kieliszek w jednej ręce. Koreańczycy, podobnie jak Polacy, stukają się kieliszkami. Kieliszek osoby młodszej powinien wówczas znajdować się nieco poniżej kieliszka osoby starszej. Podczas picia, osoba młodsza powinna odwrócić głowę od osoby starszej. Zachętę do picia stanowią zwroty: 잔 *jjan*²¹ oraz 건배 *geonbae*²², będące odpowiednikami polskiego „Na zdrowie”. W restauracjach zwyczajowo zamawia się alkohol razem z posiłkiem, a po każdym wypitym kieliszku należy sięgnąć po coś do jedzenia²³.

Autorka wideobloga *Pierogi z Kimchi*, Wioleta Błazucka²⁴, uzupełnia powyższe porady o nietypowe dla Polaka zwyczajowe pytanie, które zadają sobie nawzajem Koreańczycy, a które można usłyszeć np. od koreańskiego szefa: Ile możesz wypić? Mimo że w Korei ceniona jest umiejętność wypicia większej ilości trunków, kobieta na takie pytanie powinna, zdaniem wideoblogerki, zwyczajowo odpowiedzieć, że najwyżej jedną butelkę soju²⁵.

²⁰ Por. *ibidem*.

²¹ Wyrażenie to ma charakter onomatopeiczny, jego brzmienie kojarzy się z dźwiękiem powstającym podczas stukania się kieliszkami.

²² Teoretycznie toastu tego używa się w przypadku spotkań większych grup osób, np. podczas przyjęć, w przeciwieństwie do zwrotu 잔 *jjan*, który stosuje się częściej podczas kameralnych spotkań o swobodnym charakterze, choć nie jest to regułą bezwzględną, a toasty te bywają stosowane zamiennie.

²³ Koreanka, *Czego nie można robić przy koreańskim stole?*, 2019, <https://www.youtube.com/watch?v=2tIsiDOp9S8> (dostęp: 19.09.2024).

²⁴ Pierogi z Kimchi, *Jak się pije w Korei? Idziemy do Baru! Co, jak i z czym piją Koreańczycy? Odcinek ostatkowy* :, <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=fre3dg4wNUY> (dostęp: 24.09.2024).

²⁵ Nazwa najpopularniejszej koreańskiej wódki.

W konkluzji należy stwierdzić, że kultura picia alkoholu w Korei Południowej wymaga przyswojenia sporej liczby zasad, które różnią się od reguł obowiązujących w Polsce. Czy serialowi bohaterowie mogą być dla polskiego widza dobrymi przewodnikami w tym przedmiocie?

Przykładowe zwroty grzecznościowe związane z piciem alkoholu

W celu właściwego zrozumienia podstaw koreańskich zachowań grzecznościowych należy przywołać pojęcie honoryfikatywności, na której grzeczność ta jest oparta. Uprzejmość w Korei Południowej, zarówno werbalna, jak i niewerbalna, zasadza się bowiem zawsze na szczególnym rodzaju znaczenia odnoszącego się do relacji pomiędzy nadawcą a odbiorcą komunikatu, nadawcą a słuchaczem (niebędącym adresatem komunikatu) oraz nadawcą a bohaterem wypowiedzi²⁶. We wzajemnych relacjach rodzimym użytkownikom języka koreańskiego przysługują określone rangi. Podkreślaniu owych rang służą gramatyczne oraz leksykalne środki językowe, wynikające z reguł konwersatoryjnych²⁷. Warto nadmienić, że Koreańczycy należą do przedstawicieli ceremonialnych kultur wysokiego kontekstu, w związku z czym w relacjach międzyludzkich kierują się oni z jednej strony starszeństwem i statusem społecznym rozmówcy, z drugiej zaś przywiązują ogromną wagę do utrzymania harmonii i dobrych stosunków²⁸. Podwyższeniu bądź obniżeniu rangi rozmówcy, oprócz odpowiednich form językowych, towarzyszą ponadto określone gesty oraz zachowania niewerbalne.

²⁶ R. Huszcza, *Honoryfikatywność. Gramatyka. Pragmatyka. Typologia*, Wydawnictwo Akademickie „Dialog”, Warszawa 1996, s. 51. Temat honoryfikatywności w języku koreańskim poruszają też m.in. J.I. Choi, *Kategoria behaworytów grzecznościowych insamal w etykiecie językowej współczesnej koreańszczyzny i jej polskie odpowiedniki: w kręgu semantyki, translatoryki, pragmatyki i antropologii kultury*, Uniwersytet Warszawski 2013, praca doktorska; C.I. You, *Wybrane komponenty współczesnej mentalności koreańskiej związane z grzecznością*, „Gdańskie Studia Azji Wschodniej” 2021, z. 19, s. 219–231; idem, *Systemy adresatywne Korei Południowej i Polski jako składnik etykiety na przykładzie sfery akademickiej i biznesowej*, Uniwersytet Śląski, 2020, praca doktorska, https://rebus.us.edu.pl/bitstream/20.500.12128/16495/1/You_Systemy_adresatywne_Korei_Poludniowej_i_Polski_jako_skladnik_etykiety.pdf (dostęp: 20.09.2024); idem, *Próba zrozumienia relacji międzyludzkich i rodzaje honoryfikatywności w Korei Południowej*, „Gdańskie Studia Azji Wschodniej” 2018, z. 13, s. 193–206; P. Kida, *Koreańska honoryfikacja w praktyce* [w:] *Grzeczność w różnych językach i kulturach*, red. I. Kotutny, A. Wolarska-Sobocińska, Wydawnictwo Rys, Poznań 2022, s. 57–71 czy K. Taczowska, *Grzeczność językowa w XXI wieku na przykładzie polskich i południowokoreańskich programów telewizyjnych z 2020 roku*, „Etnolingwistyka. Problemy języka i Kultury” 2022, vol. 34, s. 139–149.

²⁷ R. Huszcza, *Honoryfikatywność...*, s. 52.

²⁸ Por. R. Zenderowski, B. Kosiński, *Różnice kulturowe w biznesie*, CeDeWu.pl, Warszawa 2012, s. 72–73.

W zakresie grzeczności werbalnej w gramatyce języka koreańskiego można wyróżnić dwa rejestry – formalny i nieformalny, które z kolei można dalej podzielić na 6 poziomów grzeczności²⁹. Jak podaje Anna Paradowska, obecnie używa się najczęściej 4 z nich: formy honoryfikatywnej formalnie grzecznej, formy grzecznej niepoufalej, formy poufalej oraz formy bardzo poufalej. Wspomniane poziomy grzeczności realizowane są przez orzeczeniowe końcówki finitywne. W życiu codziennym w stylu nieformalnym najczęściej stosuje się: poziom grzeczny niepoufalej z końcówką -(아/어)요 -(a/eo)yo, poziom poufalej: -(아/어) -(a/eo) oraz poziom bardzo poufalej: -는다/ㄴ다/다 -neunda / -nda / -da. W sytuacjach oficjalnych wymagane jest zastosowanie wobec osób starszych i/lub stojących wyżej w hierarchii najwyższego poziomu stylu formalnego, którego końcówkami w przypadku zdań oznajmujących są: -습니다/습니다 -mnida / -seumnida³⁰. Innym przykładem gramatycznej końcówki grzecznościowej jest -(으)세요 -(eu)seyo. Końcówka ta oznacza delikatny i grzeczny tryb rozkazujący. Zawiera ona w sobie fleksyjną końcówkę -(으)시 -(eu)si, której zadaniem jest podwyższenie rangi towarzyskiej osoby, o której mowa³¹.

Jeśli zaś chodzi o leksykalne wykładniki grzeczności werbalnej w języku koreańskim, należy uwzględnić fakt, że niektóre części mowy, w tym np. czasowniki, rzeczowniki czy zaimki mają swoje honoryfikatywne odpowiedniki. Ich zadaniem jest wywyższenie osoby, o której mowa³². Należy do nich zaliczyć m.in. czasowniki związane z jedzeniem i piciem, dla których odpowiedniki te brzmią następująco:

먹다 *meokda* (jeść) – 드시다 *densida*, 잡수시다 *japsusida* (spożywać, raczyć jeść)
마시다 *masida* (pić) – 드시다 *densida* (skosztować, raczyć się napić).

Odpowiednikiem znaczeniowym neutralnego grzecznościowo rzeczownika 사람 *saram* „człowiek/ludzie” jest aprecjatywny (wywyższający), synsemantyczny (niesamodzielnym znaczeniowo) rzeczownik 분 *bun* „szanowna osoba/szanowne osoby”. Natomiast nieformalnemu, uprzejmemu zaimkowi pierwszej osoby liczby pojedynczej 나 *na* „ja”, który pojawia się na niższych poziomach grzeczności, odpowiada formalnie grzeczny modestywny (uniżający) zaimek 저 *jeo* „ja”.

Przykładowe zwroty grzecznościowe w języku koreańskim związane z piciem alkoholu o różnym stopniu formalności to:

- 1) 한잔 할래요? *Hanjan hallaeyo?* (Napijemy się?) – forma grzeczna niepoufala,

²⁹ Opisując poziomy grzeczności, można wyróżnić jeszcze siódmą, neutralną formę narratywną, stosowaną w prasie i literaturze. Por. A. Paradowska, *Gramatyka z ćwiczeniami*, cz. 1, t. 1, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2021, s. 518.

³⁰ Por. *ibidem*, s. 517–519.

³¹ Por. H. Ogarek-Choi, R. Huszcza, G.Y. Choi, *Podręcznik języka koreańskiego*, cz. 1: *Kurs podstawowy*, Wydawnictwo Akademickie „Dialog”, Warszawa 2014, s. 191.

³² Por. A. Paradowska, *Gramatyka...*, s. 509.

- 2) 오늘 술 한잔 어때요? *Oneul sul hanjan eottaeyo?* (Może napijemy się dzisiaj?) – forma grzeczna niepoufala,
- 3) 술 마시러 가자! *Sul masireo gaja!* (Chodźmy się napić!) – forma bardzo poufala,
- 4) 한 잔 하자! *Han jan baja!* (Chodźmy na jednego!) – forma bardzo poufala,
- 5) 술 드십니까? *Sul deusimnikka?* (Czy szanowny pan/szanowna pani pije alkohol?) – forma honoryfikatywna formalnie grzeczna,
- 6) 술 마세요? *Sul masyeoyo?* (Pije pan/pani alkohol?) – forma grzeczna niepoufala,
- 7) 너 술 마시니? *Neo sul masini?* (Pijesz alkohol?) – forma bardzo poufala,
- 8) 소맥 한잔 해야지요. *Somae hanjan haeyajiyjo.* (Napijmy się piwa z soju.) – forma grzeczna niepoufala,
- 9) 소맥 한잔 해야지. *Somae hanjan haeyaji.* (Napijmy się piwa z soju.) – forma bardzo poufala,
- 10) 저는 술 못 마셔요. *Jeoneun sul mot masyeoyo.* (Nie mogę pić.) – forma grzeczna niepoufala,
- 11) 저는 술 안 마셔요. *Jeoneun sul an masyeoyo.* (Nie piję.) – forma grzeczna niepoufala,
- 12) 주량이 어떻게 돼요? *Juryangi eotteoke dwaeyo?* (Ile może pan/pani wypić?) – forma grzeczna niepoufala,
- 13) 너 주량이 어떻게 돼? *Neo juryangi eotteoke dwaee?* (Ile możesz wypić?) – forma poufala,
- 14) 저는 소주 한병 마실 수 있어요. *Jeoneun soju hanbyeong masil su isseoyo.* (Mogę wypić jedną butelkę soju.) – forma grzeczna niepoufala,
- 15) 나는 소주 한병 마실 수 있어. *Naneun soju hanbyeong masil su isseo.* (Mogę wypić jedną butelkę soju.) – forma poufala,
- 16) 건배할까요? *Geonbae haekekayo?* (Wzniesiemy toast?) – forma grzeczna niepoufala,
- 17) 우리의 건강을 위하여 건배 *Uriui geongangeul wihayeo geonbae!* (Za nasze zdrowie, do dna!) – forma grzeczna niepoufala,
- 18) 건배! *Geonbae!* (Na zdrowie!) – forma grzeczna niepoufala,
- 19) 짹! *Jjan!* (Na zdrowie!) – forma poufala,
- 20) 원샷! *Wonsyat!* (Do dna!) – forma poufala,
- 21) 시원해요. *Siwonhaeyo.* (Orzeźwiająco!) – forma grzeczna niepoufala,
- 22) 맛있어요. *Masisseoyo.* (Pyszne!) – forma grzeczna niepoufala,
- 23) 이번에는 제가 사줄게요. *Ibeoneunun jega sajulgeyo.* (Tym razem ja płacę.) – forma grzeczna niepoufala.

Serialowe przykłady obrazujące podstawowe elementy koreańskiej kultury picia alkoholu

Widzowie regularnie oglądający koreańskie seriale z pewnością dostrzegą, że ich bohaterowie nie stronią od kieliszka. Niemal każde spotkanie z innymi może stać się okazją do wspólnego napicia się alkoholu. Mowa tu zarówno o spotkaniach na gruncie towarzyskim, jak i zawodowym. W niniejszym artykule ze względu na obszerność dostępnego materiału przytaczam jedynie kilka przykładów takich scen. Zostały one wybrane ze względu na ukazane w nich różne aspekty werbalnych i niewerbalnych zachowań grzecznościowych ich bohaterów. Wszystkie seriale, z których zaczerpnęłam przykłady, dostępne są na platformie Netflix. Pełne tło, polegające na opisie całych scen z uwzględnieniem starszeństwa oraz statusu bohaterów, a także sytuacji i miejsca, w którym się oni znajdują, pozwala na właściwe i dogłębne zrozumienie poszczególnych wypowiedzi oraz gestów wykonywanych przez serialowe postacie, dlatego w taki właśnie sposób chciałabym poddać analizie werbalne i niewerbalne aspekty koreańskiej kultury picia odwzorowane w serialach.

Główni bohaterowie serialu *One Spring Night* z 2019 r. to bibliotekarka Lee Jeong-In oraz aptekarz Yu Ji-Ho. W 16. odcinku występuje scena, na którą w związku z analizowaną problematyką chciałabym zwrócić uwagę, przedstawia ona proszoną wizytę. Główna bohaterka po raz pierwszy zostaje zaproszona do rodzinnego domu swojego narzeczonego, by poznać jego rodziców. W wymianie uprzejmości rozmówcy pozostają na poziomach grzecznym niepoufałym i formalnie grzecznym, o czym świadczą stosowane przez nich finitywne końcówki -요 -yo oraz -hamnida -mnida. Ze względu na wyjątkowy charakter wizyty gospodarz proponuje do kolacji alkohol³³, najpierw zapytując o zdanie syna, następnie zwracając się do bohaterki:

– 술 좀 하잖아요?³⁴ *Suljom hajanayo?* (Pewnie też lubisz się napić czegoś mocniejszego?).

Wahanie młodych starszy mężczyzna zbywa, argumentując, że w dzisiejszych czasach każdy lubi się czasem napić. Daje to młodej kobiecie wystarczający pretekst, by odpowiedzieć:

– 네, 좋아합니다, 술. *Ne, joahamnida, sul.* (To prawda, lubię się napić).

³³ Alkohol tradycyjnie podawany do posiłku w Korei nosi nazwę 반주 *banju*, pity w sposób umiarkowany ma pobudzać apetyt i wspomagać procesy trawienne. Por. H. Pak, *Alkohol w życiu...*, s. 228.

³⁴ Przytoczenie wypowiedzi bohaterów zapisanych alfabetem 한글 *hangeul*, zaczerpniętych z serialowych napisów, pozwala na analizę koreańskich wykładników grzeczności nieobecnych w języku polskim.

Krzyżują się tu dwie zasady grzecznościowe: z jednej strony kobiety powinny okazywać powściągliwość w kwestii picia alkoholu, z drugiej – nie wypada odmawiać, gdy proponuje osoba starsza.

Dwa kolejne przykłady propozycji wspólnego napicia się alkoholu pochodzą z serialu *Trzydzięci dni* z 2022 r., którego głównymi bohaterkami są trzy przyjaciółki przed czterdziestką – Cha Mi-Jo, Jeong Chan-Young oraz Jang Joo-Hee. W odcinku 1. jedna z bohaterek – Cha Mi-Jo – spotyka przypadkiem niedawno poznanego mężczyznę Kim Seon-U. Jest późno, mimo to para chciałaby spędzić razem jeszcze trochę czasu, dlatego kobieta proponuje:

- 맥주 한잔 할까요? *Maekju hanjan halkkayo?* (Może napijemy się piwa?)
- 예. Ye. (Chętnie.)

Druga scena pochodzi z odcinka 3. Biorą w niej udział mężczyzna z poprzedniej sceny i druga z przyjaciółek – Jeong Chan-Young. Bohaterowie spotykają się przed komisariatem policji w związku z zajęciem z udziałem wspomnianej uprzednio postaci Cha Mi-Jo. Ta dwójka również nie zna się dobrze. Mężczyzna wie, że bohaterka jest przyjaciółką kobiety, którą się zainteresował. Kobieta wie, że jej przyjaciółka zaczęła niedawno spotykać się z bohaterem. Nietypowy incydent wymaga rozmowy, dlatego bohaterka zadaje pytanie:

- 술 잘해요? *Sul jalhaeyo?* (Ma pan mocną głowę?)
- 뭐, 그러저럭 합니다, 네. *Mwo, geureokjeoreok hamnida, ne.* (Trochę mogę wypić.)

W obu scenach rozmówcy pozostają na poziomach grzecznym niepoufałym oraz formalnie grzecznym, czego świadectwem są używane przez nich grzecznościowe końcówki -요 *yo* oraz -hamnida *-mnida*.

Kilku szczególnie interesujących przykładów w kontekście kultury picia alkoholu dostarczają bohaterowie popularnej K-dramy z 2021 r. *Vincenzo*. Głównym bohaterem jest tu tytułowy prawnik włoskiej mafii o koreańskich korzeniach. Cel wizyty w byłej ojczyźnie zmusza bohatera do wejścia w interakcje z tubylcami, których nie darzy on początkowo szczególnym szacunkiem. Wyobcowanie bohatera daje scenarzystom większe możliwości podkreślenia wyjątkowości rodzimych obyczajów. W pierwszej scenie odcinka 2. młody prawnik otrzymuje propozycję wspólnego napicia się alkoholu od innego, starszego adwokata.

- 그럼 뭐, 술은 좀 하시나? *Geureom mwo, sureun jom hasina?* (To co, może napijemy się razem?)

Kiedy młody człowiek krztusi się po wypiciu czarki koreańskiego wina ryżowego, starszy kolega dopytuje:

- 어, 막걸리 처음 드시나 보네? *Eo, makgeolli cheoeum deusina bone?* (Pierwszy raz pije pan Makgeolli?³⁵)
- 예. *Ye.* (Tak). – odpowiada rozmówca.

Po zapewnieniu, że trunek prawie nie powoduje kaca, starszy prawnik napelnia towarzyszowi drugą czarkę i zachęca:

- 자, 자, 자, 원샷, 어! *Ja, ja, ja, wonsyat, eo!* (No już, do dna!)
- 자. *Ja.* (Do dna).

Na zakończenie drugiej kolejki starszy adwokat sięga po jedną z leżących na stole przekąsek. Dania serwowane do alkoholu w Korei określa się ogólnie nazwą 안주 *anju*. Odnosi się ona zarówno do drobnych przekąsek, jak i bardziej sycących dań. 안주 *anju* jest ważną częścią koreańskiej kultury picia i zazwyczaj dobiera się konkretną przekąskę do danego rodzaju alkoholu – np. do soju często podaje się dania pikantne, do piwa zaś – smażonego kurczaka (to ostatnie połączenie ma swoją własną nazwę: 치맥 *chimaek*, pochodzącą od słów 치킨 *chikin* (kurczak) oraz 맥주 *maekju* (piwo)).

Po dłuższej rozmowie młodszy z mężczyzn sięga prawą ręką po butelkę, lewą zaś kładzie wysoko na piersi przy swoim prawym ramieniu i napelniając czarkę towarzysza, mówi:

- 한국에선 이렇게 한는 거라면서요. *Hangugeeseon ireoke haneun georamyeenseoyo.* (Podobno tak to się robi w Korei).

Starszy prawnik kwituje gest uśmiechem, ale docenia go, komentując, że rozmówca wydaje się tego dnia szczerzy. Na co jego towarzysz unosi swoją czarkę i tym razem to on inicjuje picie:

- 드시죠. *Deusijyo.* (Zdrowie).
- 예. *Ye.* (Zdrowie).

Przywołanie przez włoskiego adwokata koreańskiego zwyczaju skłaniania starszego mężczyznę do udzielenia obcokrajowcowi grzecznościowej sugestii³⁶ odnośnie do przyjętego w Korei sposobu picia osób młodszych w towarzystwie starszych:

- 아, 아, 돌려서 이렇게, 예. *A, a, dollyeoseo ireoke, ye.* (Musi się pan odwrócić, żeby się napić).

³⁵ Wino ryżowe o charakterystycznym białym kolorze i słodkim smaku.

³⁶ Motyw udzielania innym wskazówek na temat koreańskich obyczajów związanych z piciem alkoholu pojawia się w serialach stosunkowo często.

Widząc, że włoski prawnik odwraca się o 180 stopni, koryguje on:

– 어유, 반만, 반만, 응, 반만 돌리면 돼요. *Egyu, banman, banman, eung, banman dollimyeon dwaeyo*. (Chodzi o półobrót, wystarczy tylko półobrót).

Mimo wyraźnej różnicy wieku starszy mężczyzna stosuje okazjonalnie elementy mowy grzecznej niepoufalej wobec młodszego kolegi, np. finitywną końcówkę orzeczenia -요 *-yo*, honoryfikatywny czasownik 드시다 *deusida* oraz wykrzyknik 예 *ye*. Ten ostatni wyraz może znaczyć „tak proszę pani/pana” oraz w zależności od kontekstu: „oczywiście, rozumiem”, „oczywiście, zgadzam się”, „bardzo dziękuję”, „na zdrowie” itp., i używany jest wobec starszego lub wyższego w hierarchii rozmówcy jako honoryfikatywny odpowiednik wykrzyknika 네 *ne* również oznaczającego „tak”/ „jasne”/ „dobrze”/ „dziękuję/dzięki”.

Zachowanie starszego prawnika związane jest z kilkoma czynnikami. Po pierwsze, młody mężczyzna jest obcokrajowcem, po drugie jest on postacią dość tajemniczą, a jego pozycja zawodowa i sytuacja materialna wydają się bardziej znaczące od pozycji właściciela małej kancelarii, którego klientami są głównie ludzie niezamożni. W Korei przyjęte jest zadawanie osobistych pytań, np. o wiek, pozycję zawodową czy sytuację rodzinną danej osoby, ponieważ bez tej wiedzy na temat rozmówcy Koreańczycy nie wiedzieliby, jakich form grzecznościowych używać w rozmowie. W przypadku bohatera, który nie udzielił na swój temat tego typu informacji, rozmówca musi zachować dystans, ponieważ nie może rozstrzygnąć, czy na pewno przysługuje mu prawo do posługiwania się mową poufałą³⁷.

Druga scena pozwala zaobserwować wyłącznie elementy niewerbalnej kultury picia (odc. 3.). Tych samych dwóch bohaterów pije razem w domu soju (소주 *soju*). Widz trafia w środek spotkania na moment stuknięcia się kieliszkami. Kieliszek Vincenzo trzymany jest nieco poniżej kieliszka starszego adwokata. Kolejną rundę rozpoczyna młodszy bohater. Unosi butelkę do góry prawą ręką, lewą przytrzymując swoje prawe ramię. Starszy mężczyzna podstawia swój kieliszek jedną dłonią, następnie wyjmując butelkę z ręki towarzysza, by napelnić jego kieliszek. W celu podstawienia własnego kieliszka Vincenzo sięga po niego używając obu dłoni.

Nieco później w tym samym odcinku ponownie spotykamy obu mężczyzn, tym razem w małym lokalu. Ton rozmowy jest poważny, poruszane tematy trudne i osobiste, co wpływa na emocje bohaterów, pomiędzy którymi zaczyna rodzić się przyjaźń. Znowu obserwujemy niewerbalne elementy kultury picia: w trakcie rozmowy Vincenzo napelnia czarkę towarzysza, używając prawej ręki, lewa ręka znajdująca się

³⁷ Mowa poufala przysługująca osobom starszym wobec młodszych czy dzieci, osobom wyżej postawionym w hierarchii oraz osobom znajdującym się w bliskich relacjach równorzędnych, określana jest jako 반말 *banmal*, gdzie 반 *ban* oznacza „pół” a 말 *mal* – „mowę”. Mowa grzeczna, formalna nosi nazwę 존댓말 *jondaetmal* (존대 *jondae* – „szacunek”, 말 *mal* – „mowa”).

z boku na klatce piersiowej pod pachą „podtrzymuje” prawą. Następnie nie tylko sam sobie napelnia czarkę, ale opróżnia ją, nie czekając na kolegę i zapominając o półobrocie. Okazuje jednak szacunek starszemu prawnikowi, dokładając mu własnymi palcami przystawki do miseczki z ryżem.

Czwarta scena rozgrywa się w domu starszego adwokata (odc. 10.). Uczestniczą w niej Vincenzo oraz córka starszego mężczyzny, również prawniczka. W tym przypadku bohaterowie piją Makgeolli. Ponieważ oboje są w podobnym wieku, napelniają sobie wzajemnie czarki, trzymając butelkę w jednej dłoni. W trakcie pada toast:

– 건배! *Geonbae!* (Na zdrowie!)

Po wypiciu ostatniej czarki włoski prawnik podnosi puste naczynie do góry i wylewa kilka pozostałych w nim kropli napoju na własną głowę (gest ten ma dowodzić opróżnienia całej zawartości kieliszka, co jest zachowaniem oczekiwanym). Widząc, że kobieta nie spodziewała się po obcokrajowcu znajomości owego zwyczaju, mężczyzna tłumaczy, że nauczył go tego jej ojciec. Kiedy bohaterka dopija swój trunek, pomimo że jej towarzysz już śpi, powtarza gest, również strząsając ostatnie krople z własnej czarki na swoją głowę.

W kwestii wznoszenia toastów na uwagę zasługuje ponadto scena z serialu *Run on* z 2020 r., którego głównymi bohaterami są zawodowy biegacz Ki Seon-Gyeom oraz tłumaczka Oh Mi-Joo. W ostatnim odcinku czwórka bohaterów, dwie kobiety i dwóch mężczyzn, pozostających w zaprzyjaźnionych stosunkach pomimo różnic wieku i statusu, spotyka się przy stole. Główna bohaterka proponuje wzniesienie toastu. W rozmowie zaznaczają się różne poziomy grzeczności:

- 우리 건배라도 할까요? *Uri geonbaerado halkkayo?* (Wzniesiemy toast?)
- 좋아요. *Joayo.* (Jasne.)
- 건배도 뭐, 위할 게 있어야 하지. *Geonbaedo mwo, wihalg e isseoya haji.* (Wymyślmy za co.)
- 뭐 위하지? *Mwo wihaji?* (Za co go wznieść?)
- 아, 나 이번에 완주한 거, 응? 그거 위해서 건배합시다. *A, na ibeone wanjuhan geo, eung? Geugeo nibaseo geonbaehapsida.* (Może za mój ukończony tym razem maraton? Wzniesiemy toast za niego.)
- 완주를 위하여! *Wanjureul wihayeol!* (Za ukończenie maratonu!)

Wart przytoczenia przykład samotnego picia alkoholu pochodzi natomiast z serialu z 2024 r. *Miłość po sąsiedzku*. Główne role należą do dwójki przyjaciół z dzieciństwa Choi Seung-Hyo oraz Bae Seok-Ryu. W odcinku 6. przy stoliku przed sklepem spożywczym widzimy jedną z drugoplanowych postaci – dziennikarza Kang Dan-Ho pijącego samotnie piwo prosto z puszk³⁸. Bohater oferuje wolne krzesło

³⁸ Picie alkoholu przed sklepem, na ławce w parku lub na plaży jest traktowane jako zachowanie zupełnie zwyczajne. W przeciwieństwie do Polski w Korei Południowej nie obowiązuje

przy swoim stoliku znajomej, która przyszła zjeść po pracy ciepły posiłek. Oboje są w podobnym wieku, ale nie łączy ich bliska relacja. Kiedy w trakcie rozmowy dziennikarz zaczyna mówić coraz mniej wyrażnie i tracić kontakt z rozmówczynią, kobieta zadaje pytanie:

- 기자님, 주량이 어떻게 돼요? *Gijanim, juryangi eotteoke dwaeyo?* (Panie redaktorze, ile może pan wypić?)
- 예? 맥주 한 캔입니다. *Ye? Maekju han kaenimnida.* (Proszę? Jedną puszkę piwa.)
- 손과 입이 일치하지가 않아. *Son-gwa ibi ilchihajiga ana.* (Ta, jasne).

W rozmowie bohaterowie pozostają na poziomach grzecznym niepoufałym oraz formalnie grzecznym, stosując honoryfikacyjny sufiks -님 *-nim*³⁹ i końcówki -요 *-yo* oraz -니다 *-mnida*. Ostatnia wypowiedź kobiety, skierowana do niej samej, pozbawiona jest końcówek honoryfikacyjnych. Wyrażenie 손과 입이 일치하지 않다 *son-gwa ibi ilchihaji anta*, którego używa bohaterka, dosłownie oznacza: „Ręce i usta nie są zgodne”. Jest to koreański idiom, który wskazuje na brak spójności między tym, co ktoś mówi, a tym, co faktycznie robi – podobnie do polskiego „co innego mówi, co innego robi”.

Z powodu niskiej tolerancji alkoholu bohater nie jest w stanie samodzielnie wrócić do domu, dlatego znajoma czuje się zobowiązana do udzielenia mieszkającemu w sąsiedztwie mężczyźnie pomocy. Odprowadzenie znajomej osoby znajdującej się pod wpływem alkoholu przynajmniej do taksówki jest również jednym z elementów kultury picia alkoholu w Korei Południowej.

Podsumowanie

Przytoczony wybór serialowych przykładów obrazujących podstawowe zasady grzecznościowe, obowiązujące podczas picia alkoholu, potwierdza ich zgodność z wzorcami przedstawionymi w literaturze naukowej oraz internetowych wideoblogach w języku polskim. Koreańska kultura picia alkoholu składa się ze słownych zwrotów grzecznościowych oraz niewerbalnych gestów towarzyszących spotkaniom, stanowiących nieodzowne dopełnienie rytuału. Służą one przede wszystkim zacieśnianiu więzów poprzez okazywanie innym szacunku i troski. Nie wszystkie

zakaz picia alkoholu w miejscach publicznych. Por. A. Anagnostopulu, *Polak mieszkający w Korei: picie alkoholu traktują tu jak hobby*, „Business Insider”, 5.10.2024, <https://businessinsider.com.pl/gospodarka/polak-mieszkajacy-w-korei-picie-alkoholu-traktuja-tu-jak-hobby/6djc5vc> (dostęp: 10.10.2024).

³⁹ Honoryfikacyjny sufiks -님 *-nim* jest uważany za grzeczniejszy od synsemantycznego rzeczownika -씨 *-ssi*, obie formy odpowiadają polskim zwrotom pan/pani. Por. CI. You, *Systemy adresacyjne Korei Południowej i Polski...*, s. 115–116.

reguły przestrzegane są przy tym bezwzględnie, przykładem może być tu okazjonalne samodzielne napełnianie przez bohaterów własnego kieliszka. Oglądając seriale, można odnieść wrażenie, że w Republice Korei nie sposób odmówić wypicia alkoholu, nie jest to jednak prawdą. Do toastu można dołączyć, trzymając w dłoni szklaneczkę soku lub innego napoju bezalkoholowego (konieczne jest w tym celu jedynie przedstawienie konkretnej wymówki, mogą nią być względy zdrowotne, w tym bardzo słaba tolerancja alkoholu, zawodowe i inne). Czyni tak przykładowo główny bohater serialu *Miłość po sąsiedzku*, dołączając do toastu na spotkaniu grupowym z byłymi współpracownikami szklaneczką z wodą. Oprócz przeprosin i podania wymówki związanej z pracą mężczyzna w ramach zadośćuczynienia płaci za alkohol i posiłek pozostałych oraz obiecuje, że przy następnej okazji napije się razem z kolegami. W przedstawionej analizie wzorców grzecznościowych uwaga skupiona została na typowych przykładach ich realizacji. Na drugim biegunie znajdują się zachowania wykraczające poza badany wzorzec, związane z nadużywaniem alkoholu, również przedstawione w serialach, co wymaga osobnego opracowania.

Literatura

- Anagnostopulu A., *Polak mieszkający w Korei: picie alkoholu traktują tu jak hobby*, „Business Insider”, 5.10.2024, <https://businessinsider.com.pl/gospodarka/polak-mieszkajacy-w-korei-picie-alkoholu-traktuja-tu-jak-hobby/6djc5vc> (dostęp: 10.10.2024).
- Bajgier-Kowalska M., Tracz M., Wałach K., *Rola hallyu w rozwoju turystyki kulturowej w Korei Południowej*, „Prace Komisji Geografii Przemysłu Polskiego Towarzystwa Geograficznego” 31(3), s. 17–31.
- Borowiecki A., *Neoserial, serial premium czy post soap opera? W poszukiwaniu wyznaczników dla seriali nowej generacji*, „Images” 2019, t. 25, nr 34, s. 163–171.
- Choi JI., *Kategoria behaworytów grzecznościowych insamal w etykiecie językowej współczesnej koreańszczyzny i jej polskie odpowiedniki: w kręgu semantyki, translatoryki, pragmatyki i antropologii kultury*, Uniwersytet Warszawski 2013, praca doktorska.
- Gardocka P., *Rola nowych mediów a polscy fani koreańskich seriali jako przykład wspólnotowego wymiaru kultury popularnej. Analiza na przykładzie Facebooka* [w:] *Kultura w Polsce w XXI wieku. Konteksty społeczne, kulturowe i medialne*, red. E. Dąbrowska-Prokopowska, P. Goryń, M.F. Zaniewska, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok 2020, s. 245–255.
- Godzic W., *Telewizja i jej gatunki po „Wielkim Bracie”*, Universitas, Kraków 2004.
- Husarski R., *Marka „Korea”. Geneza południowokoreańskiego soft power*, „Ekrany. Film & Media” 2021, nr 3, s. 12–18.
- Huszczka R., *Honoryfikatywność. Gramatyka. Pragmatyka. Typologia*, Wydawnictwo Akademickie „Dialog”, Warszawa 1996.
- Janicka I., *Komunikacja niewerbalna Koreańczyków na tle tradycji kulturowej. Perspektywa glottodydaktyczna*, „Poznańskie Studia Polonistyczne. Seria Językoznawcza” 2009, nr 15, s. 9–21.
- Jankowiak A., Michalak M., *Dlaczego wszyscy gramy w czerwone światło–zielone światło? Analiza fenomenu serialu Squid Game*, „Panoptikum” 2022, nr 28 (35), s. 73–85.

- Karasińska A., *Pomiędzy ramówką a serialowym obżarstwem. Jak Polacy oglądają seriale?*, „Zeszyty Prasoznawcze” 2016, t. 59, nr 1 (225), s. 51–63, doi: 10.4467/2299-6362PZ.16.004.5181.
- Kida P., *Koreańska honoryfikacja w praktyce* [w:] *Grzeczność w różnych językach i kulturach*, red. I. Koutny, A. Wolarska-Sobocińska, Wydawnictwo Rys, Poznań 2022, s. 57–71.
- Konieczna E., *Seriale i ich odbiór jako odbicie zmian społeczno-kulturowych*, „Dyskursy Młodych Andragogów” 2021, nr 22, s. 85–97.
- Najpopularniejsze kierunki studiów w 2024 roku – ranking*, <https://studia.pl/najpopularniejsze-kierunki-studiow-ranking/> (dostęp: 18.10.2024).
- Ogarek-Choj H., Huszcza R., Choi G.Y., *Podręcznik języka koreańskiego*, cz. 1: *Kurs podstawowy*, Wydawnictwo Akademickie „Dialog”, Warszawa 2014.
- Oleksiuk M., *Koreańska fala, czyli wpływ i rozprzestrzenianie się kultury koreańskiej w krajach europejskich i amerykańskich*, „Gdańskie Studia Azji Wschodniej” 2021, nr 19, s. 209–218.
- Pak H., *Alkohol w życiu Koreańczyków* [w:] *Kultura koreańska od kuchni. Rytuały, etykieta i estetyka*, red. R. Huszcza, A. Wojakowska-Kurowska, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2023, s. 217–241.
- Paradowska A., *Gramatyka języka koreańskiego*, cz. 1, t. 1, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2021.
- Pasińska N., *Popularność seriali koreańskich (K-drama) po premierach filmu Parasite oraz serialu Squid Game w Polsce i na świecie*, Uniwersytet Warszawski, 2023, praca magisterska, <https://ruj.uj.edu.pl/entities/publication/0dbba360-bf89-4723-9714-9bc9f3665c6d> (dostęp: 20.09.2024).
- Pietrewicz O., *Południowokoreańska kultura na fali*, „Biuletyn PISM”, 20.03.2020, nr 51 (1983), https://pism.pl/publikacje/Poludniowokoreaanska_kultura_na_fali (dostęp: 22.10.2024).
- Rawski J., *Wprowadzenie. Miejsce i znaczenie seriali streamingowych we współczesnej kulturze medialnej*, „Studia Filmoznawcze” 2023, nr 44, s. 7–18.
- Siemińska D., *Koreańska Fala jako główne narzędzie soft power Korei Południowej* [w:] *Jednostka wobec globalnego wymiaru stosunków międzynarodowych*, red. A. Kiszteńska-Węgrzyńska, M. Krauze, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2021, s. 109–121.
- Sokołowski Ł., *Serial jako element praktyk społecznych*, „Kultura i Społeczeństwo” 2011, t. 55, nr 2–3, s. 187–208.
- Taczowska K., *Grzeczność językowa w XXI wieku na przykładzie polskich i południowokoreańskich programów telewizyjnych z 2020 roku*, „Etnolingwistyka. Problemy języka i Kultury” 2022, vol. 34, s. 139–149.
- Tokarczuk O., *Czuły narrator*, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2020.
- Wierchoń P., *Koreańczyk grzeczny jest* [w:] *Grzeczność na krańcach świata*, red. M. Marcjanik, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2007, s. 109–126.
- You CI., *Próba zrozumienia relacji międzyludzkich i rodzaje honoryfikatywności w Korei Południowej*, „Gdańskie Studia Azji Wschodniej” 2018, z. 13, s. 193–206.
- You CI., *Systemy adresatywne Korei Południowej i Polski jako składnik etykiety na przykładzie sfery akademickiej i biznesowej*, Uniwersytet Śląski, 2020, praca doktorska, https://rebus.us.edu.pl/bitstream/20.500.12128/16495/1/You_Systemy_adresatywne_Korei_Poludniowej_i_Polski_jako_skladnik_etykiety.pdf (dostęp: 20.09.2024).
- You CI., *Wybrane komponenty współczesnej mentalności koreańskiej związane z grzecznością*, „Gdańskie Studia Azji Wschodniej” 2021, z. 19, s. 219–231.
- Zenderowski R., Koziński B., *Różnice kulturowe w biznesie*, CeDeWu.pl, Warszawa 2012.

Materialy filmowe

Koreanka, *Czego nie można robić przy koreańskim stole?*, 2019, <https://www.youtube.com/watch?v=2tIsiDOp9S8> (dostęp: 19.09.2024).

Mysoseo Fundacja, *Polska jest zamknięta na Koreę Południową?*, <https://www.youtube.com/watch?v=X1UvT0dKcHk> (dostęp: 22.10.2024).

Pierogi z Kimchi, *Jak się pije w Korei? Idziemy do Baru! Co, jak i z czym piją Koreańczycy? Odcinek ostatkowy :)*, <https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=fre3dg4wNUY> (dostęp: 24.09.2024).

SUMMARY

KOREAN ALCOHOL-DRINKING CULTURE: VERBAL AND NON-VERBAL MODELS OF POLITE BEHAVIOR ADVANCED BY POPULAR KOREAN TELEVISION SERIALS

The popularity of Korean television series, available via streaming platforms, is one of the factors contributing to the increasing fascination with South Korea in Poland. The aim of this article is to analyze patterns of politeness, both verbal and nonverbal, in the context of drinking culture as portrayed in Korean dramas. Despite the growing popularity of South Korean pop culture in Poland, there is still a limited number of studies on Korean customs and traditions. The choice of issues related to drinking etiquette results from the significance alcohol holds in Korean society. The research material, consisting of scenes from dramas, was drawn from Korean productions available on Netflix. The results of the analysis may serve both theoretical and practical purposes, providing a synthetic collection of essential information that may be useful for both travelers and for employees working in Korean companies in Poland.